

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 460/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti uzneseniam Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023 a sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. augusta 2023 domáha ochrany svojho práva „na spravodlivý súdny proces“ v rámci rozhodovania o jeho väzbe uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023 a základného práva na zákonného sudcu zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v rámci rozhodovania krajského súdu uznesením sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný v rámci dvoch trestných konaní. V prvom prípade ide o väzobné trestné stíhanie vedené pred Okresným súdom Lučenec (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 3T/129/2022, v rámci ktorého sťažovateľ požiadal o prepustenie z väzby a tejto žiadosti okresný súd nevyhovel a krajský súd ním podanú sťažnosť, ktorou napadol prvostupňové väzobné rozhodnutie, zamietol uznesením sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023. Druhé trestné konanie je vedené pred Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. 11T/56/2021.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje veľmi stroho a uvádza, že v prípade väzobného trestného konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 3T/129/2022 napadol prvostupňové väzobné rozhodnutie z 22. mája 2023 priamo po jeho vyhlásení sťažnosťou, pričom podľa svojho vyjadrenia mal v úmysle po doručení jeho písomného vyhotovenia priložiť k tejto sťažnosti aj písomné dôvody, avšak krajský súd mu to mal podľa jeho tvrdenia znemožniť, keďže o sťažnosti rozhodol už 25. mája 2023. V uvedenom postupe krajského súdu vidí sťažovateľ porušenie svojho práva na spravodlivý proces.

4. Pokiaľ ide o druhé trestné stíhanie vedené proti osobe sťažovateľa pred Okresným súdom Rimavská Sobota pod sp. zn. 11T/56/2021, sťažovateľ predkladá tvrdenie, že zmenou pôvodného zákonného sudcu v dôsledku uznesenia krajského súdu sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022 došlo k neprípustnému zásahu do jeho základného práva na zákonného sudcu zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže podľa jeho mienky pre zmenu zákonného sudcu neexistoval žiaden relevantný dôvod.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K uzneseniu krajského súdu z 13. septembra 2022:

5. V súvislosti s namietaným porušením sťažovateľom označeného práva uznesením krajského súdu sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022 poukazuje ústavný súd na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019).

6. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09,

III. ÚS 421/2016). Spravidla až po skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

7. Ústavný súd na základe poskytnutej súčinnosti zistil, že namietaným uznesením krajského súdu sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022 bol zrušený rozsudok Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 11T/56/2021 z 22. marca 2022, vec sťažovateľa bola vrátená prvostupňovému súdu na nové konanie a rozhodnutie, pričom súčasne podľa § 325 Trestného poriadku krajský súd nariadil, aby bola prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu. Uvádza, že právo na zákonného sudcu nie je samoúčelné, jeho cieľom je garancia rozhodovania veci nestranným (nezaujatým) sudcom, čo predstavuje základný predpoklad na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (IV. ÚS 345/09, III. ÚS 212/2011). Základné právo na súdnu ochranu (právo na spravodlivý proces) je „výsledkové“. To znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie bude ako celok spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, III. ÚS 421/2016).

8. Ústavný súd k okolnostiam sťažovateľovej veci uvádza, že čiastkové rozhodnutie krajského súdu, ktorým tento nariadil, aby bola trestná vec sťažovateľa prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu, nemožno stotožňovať s predmetom konania o trestnom obvinení. Toto rozhodnutie nebolo rozhodnutím o otázke tvoriacej predmet trestného konania. Predmetné rozhodnutie predstavuje čiastkový procesný postup všeobecného súdu smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania trestnej veci nestranným súdom. Kvalita predmetného čiastkového rozhodovania súdu tak nachádza svoj odraz i v kvalite meritórneho rozhodnutia v konaní, v ktorom sa prejednáva samotné trestné obvinenie (III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016). V spojitosti s tým ústavný súd zastáva názor, že dotknuté uznesenie krajského súdu by mohlo zakladať porušenie označeného práva sťažovateľa len v prípade, ak by bolo spojené s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľa, ktorý bol týmto uznesením spôsobený, pričom by sa negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania (rozhodnutie o trestnom obvinení) a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach (III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016), čo nie je sťažovateľov prípad.

9. Ústavný súd poukazuje v prvom rade na § 306 a nasledujúcich Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to odkazuje v konkrétnosti na ustanovenia § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ďalej poukazuje na § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania

podľa ustanovení § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje na § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa ods. 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd na § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak súd rozhodol v nezákonnom zložení.

10. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že skutočnosť namietaná sťažovateľom, a to tvrdenie o nesprávnosti čiastkového rozhodnutia krajského súdu opierajúceho sa o § 325 Trestného poriadku, potenciálne zakladá (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape trestného konania. Platná právna úprava trestného konania teda sťažovateľovi umožňuje v nasledujúcich štádiách trestného konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich označených práv prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku – odvolania a dovolania, na základe ktorých podania je odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť prezentovaného tvrdenia sťažovateľa o nesprávnosti postupu pri určení zákonného zloženia senátu.

11. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv v prípade uznania jeho argumentácie všeobecným súdom oprávneným konať o jeho prípadnom odvolaní či dovolaní. Za týchto okolností nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v danej fáze do prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľa a neprípustne si tak predčasne uzurpoval právomoc všeobecných súdov. Pripomína, že nevyužitie označenej možnosti ochrany práv sťažovateľa nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

12. Vychádzajúc z uvedených čiastkových záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 4To/87/2022 z 13. septembra 2022 ako neprípustnú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol.

III.2. K uzneseniu krajského súdu z 25. mája 2023:

13. Pokiaľ ide o namietané uznesenie krajského súdu sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023, na základe poskytnutej súčinnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 3T/129/2022 napadol jeho prvostupňové väzobné rozhodnutie z 22. mája 2023 sťažnosťou v uvedený deň, hneď po jeho vyhlásení. Krajský súd ešte pred posúdením uvedenej sťažnosti vyzval 24. mája 2023 obhajcu sťažovateľa k doplneniu písomných dôvodov tejto sťažnosti, pričom tento reagoval a písomné odôvodnenie sťažnosti predložil krajskému súdu nasledujúci deň 25. mája 2023, a to ešte pred vykonaním neverejného zasadnutia krajského súdu. Krajský súd tak v rámci prejednávania sťažnosti sťažovateľa disponoval

písomnými dôvodmi uplatnenej sťažnosti, s ktorými sa zároveň v namietanom uznesení sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023 aj vysporiadal, o čom svedčí obsah tohto rozhodnutia. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že zásadu kontradiktórnosti konania nemožno chápať formalisticky, ale je potrebné dôsledne vyhodnotiť individuálne okolnosti situácie, na základe ktorého hodnotenia možno dospieť k záveru, či v konkrétnom prípade účastníka konania bola jeho pozícia účastníka konania objektívne oslabená (pozri sp. zn. III. ÚS 392/2018). Vzhľadom na uvedené okolnosti hodnotí ústavný súd tvrdenie sťažovateľa, že mu krajský súd neumožnil predniesť podrobné dôvody uplatnenej sťažnosti ako neopodstatnené, keďže možnosť účinne spochybniť existenciu dôvodov väzby bola krajským súdom poskytnutá jeho kvalifikovanému právnenému zástupcovi, ktorý ju využil a riadne realizoval. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 5Tos/63/2023 z 25. mája 2023 ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

14. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia. Nad rámec uvádza, že sťažovateľ nebol v konaní pred ústavným súdom zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, i napriek tomu obsah ústavnej sťažnosti umožňoval ústavnému súdu jej posúdenie, pričom vzhľadom na jeho výsledok, ktorým je odmietnutie ústavnej sťažnosti, bolo bez právneho významu vyzývať sťažovateľa na predloženie plnej moci udelenej advokátovi pre účely zastupovania v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu